

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2018. gada 20. decembrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 178/2018), kuru iesniedzis [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Krimināllikuma 49. panta trešo daļu un 51. panta otro daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 91. pantam.

2. Krimināllikuma 49. panta trešā daļa noteic: “Šā panta pirmā un otrā daļa nav piemērojama, ja tiesa ir atzinusi, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts atbildību pastiprinošos apstākļos.” Panta pirmajā un otrajā daļā paredzētas tiesības noteikt personai sodu, kas ir vieglāks nekā likumā paredzētais sods.

Savukārt Krimināllikuma 51. panta otrā daļa noteic: “Galīgajam sodam pēc vairākiem spriedumiem jābūt lielākam par sodu, kāds noteikts par jaunu izdarītu noziedzīgu nodarījumu, kā arī par neizciestā soda daļu pēc iepriekšējā sprieduma.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs vērsties tiesā, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.” Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa šādu uzskatu juridiski pamatot. Minētā tiesību norma ir skatāma kopsakarā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu, atbilstoši kuram pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums.

6.1. Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka Krimināllikuma 49. panta trešā daļa un 51. panta otrā daļa viņam piemērota ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas

kolēģijas spriedumu, saskaņā ar Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 1. punktu nosakot sodu, kas ir pietuvināts sankcijas minimālajam apmēram. Tādējādi esot aizskartas viņam Satversmes 1. un 91. pantā noteiktās tiesības.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija, izskatot lietu par Pieteikuma iesniedzēja saukšanu pie kriminālatbildības, ir piemērojusi Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 1. punktu, ņemot vērā, ka nav ievērotas personas tiesības uz soda noteikšanu saprātīgā termiņā, un noteikusi sodu pietuvināti sankcijas minimālajam apmēram. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem nav konstatējams, ka Pieteikuma iesniedzējam būtu piemērota Krimināllikuma 49. panta trešā daļa.

Ņemot vērā minēto, pieteikumā nav pamatots, ka Krimināllikuma 49. panta trešā daļa būtu radījusi Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārumu. Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā, 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

6.2. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija, izskatot lietu par Pieteikuma iesniedzēja saukšanu pie kriminālatbildības, ir atzinusi, ka, pamatojoties uz Krimināllikuma 51. panta otro daļu, galīgais sods Pieteikuma iesniedzējam nosakāms lielāks par neizciestā soda daļu pēc iepriekšējā sprieduma. Tā kā Pieteikuma iesniedzējs nebija izcietis brīvības atņemšanas sodu uz diviem gadiem, sodu saskaitīšanas rezultātā viņam kā galīgais sods noteikta brīvības atņemšana uz diviem gadiem un vienu mēnesi.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs vērsties Satversmes tiesā ar pieteikumu par Krimināllikuma 51. panta otrās daļas (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstību Satversmei, ievērojot pārējās konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav. Turklāt atbilstoši minētā panta ceturtās

daļas pirmajam teikumam šādas tiesības persona var izmantot sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās brīža.

Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem aizstāvēt savas pamattiesības. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar Augstākās tiesas tiesneses (datums) lēmumu atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību lietā, kurā Pieteikuma iesniedzējs saukts pie kriminālatbildības un viņam noteikts sods, citstarp pamatojoties uz apstrīdēto normu.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no dienas, kad Augstākās tiesas tiesnese pieņēma lēmumu neierosināt kasācijas tiesvedību, tas ir, – no (datums). Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2018. gada 26. novembrī, ievērojot sešu mēnešu termiņu sūdzības iesniegšanai.

Līdz ar to iesniegtais pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturtais daļas pirmā teikuma prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

8.1. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 1. pantam, jo pārkāpj tiesiskās paļāvības principu. Pieteikuma iesniedzējam bijis pamats paļauties, ka spēkā esošais regulējums ir tiesisks. Taču apstrīdētā norma izrādījusies neatbilstoša Satversmei, jo esot klaji diskriminējoša.

Pamatojot pamattiesību ierobežojuma neatbilstību tiesiskās paļāvības principam, pieteikumā jānorāda:

1) vai personai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu (vai personas paļaušanās ir likumīga, pamatota un saprātīga un vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs, lai tam varētu uzticēties);

2) vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 15. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2009-88-01 15. punktu*).

Pieteikumā šāds pamatojums nav ietverts. Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.2. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst arī Satversmes 91. pantam, jo tā ietverot diskriminējošu regulējumu. Proti, tā liegusi tiesai noteikt Pieteikuma iesniedzējam, kurš iepriekš sodīts un sodāmība nav dzēsta, vieglāku sodu par likumā noteikto, izvērtējot viņa personību un vainu mīkstināšos apstākļus.

Satversmes tiesa atzinusi, ka Satversmes 91. pantā ir ietverti divi savstarpēji cieši saistīti principi: vienlīdzības princips – panta pirmajā teikumā – un diskriminācijas aizlieguma princips – otrajā teikumā. Diskriminācijas aizlieguma princips papildina, precizē un palīdz piemērot vienlīdzības principu konkrētās situācijās. Diskriminācijas aizlieguma principa mērķis ir izskaust atšķirīgu attieksmi, kas balstīta uz kādu nepieļaujamu kritēriju (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 9. punktu*).

Pamatojot pamattiesību ierobežojuma neatbilstību 91. panta pirmajam teikumam, pieteikumā jānorāda:

1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos;

2) vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi;

3) vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sal. ar Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*).

Savukārt, pamatojot pamattiesību ierobežojuma neatbilstību Satversmes 91. panta otrajam teikumam, pieteikumā papildus jāpamato, ka atšķirīgā attieksme ir balstīta uz kādu aizliegtu kritēriju.

Lai noteiktu, vai un kuras personas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, nepieciešams atrast šīs grupas vienojošo pazīmi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 5. februāra sprieduma lietā Nr. 2014-03-01 18. punktu*). Satversmes tiesa ir atzinusi, ka viena kopīga pazīme pati par sevi ne vienmēr var kalpot par pietiekamu argumentu, lai konstatētu, ka divas personu grupas atrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 17.2. punktu*). Ja nav iespējams konstatēt personas (personu grupas), kas atrastos vienādos un salīdzināmos

apstākļos, tiesvedība Satversmes tiesā nav iespējama (*sal. ar Satversmes tiesas 2017. gada 6. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-10-01 16. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka vienādos un salīdzināmos apstākļos atrodas visas personas, kas izdarījušas vienu un to pašu noziedzīgo nodarījumu, par kuru paredzēta kriminālatbildība. Apstrīdētā norma pieļaujot nevienlīdzīgu attieksmi pret pārkāpumu izdarījušo personu, kuras darbības veido noziedzīga nodarījuma recidīvu.

Soda mērķis un līdz ar to arī tā noteikšanas principi balstās citstarp nepieciešamībā panākt, lai notiesātais pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Savukārt noziedzīga nodarījuma recidīvs nozīmē, ka šis mērķis nav ticis sasniegts, jo personai iepriekš piemērotais sods nav to atturējis no citu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Pieteikuma iesniedzējs nav to ņēmis vērā, norādot personas, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos. Pieteikumā nav juridiski pamatots, ka personas, kurām pirmoreiz vai pēc sodāmības dzēšanas piemērota kriminālatbildība, un personas, kuru darbības veido noziedzīga nodarījuma recidīvu, atrastos vienādos un salīdzināmos apstākļos. Tajā arī nav pamatots, ka atšķirīgā attieksme būtu balstīta uz kādu no aizliegtajiem kritērijiem.

Līdz ar to pieteikumā nav ietverts juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. pantam. Tāpēc arī šajā daļā tas neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 178/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš